Lale Devri'nin Devlet ve Toplum Hayatına Etkileri

1718 Pasarofça Antlaşması sonrasında başlayan Lale Devri'nin siyasi, diplomatik ve düşünsel arka planını açıklar. · Lale Devri'nde matbaa, tercüme faaliyetleri, mimari, şehircilik, sağlık ve sanayi alanlarında yapılan yenilikleri analiz eder. · Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi ve dönemin sona eriş nedenlerini tarihsel bağlamı içinde yorumlar.

HATIRLAYALIM

- Lale Devri (1718 Pasarofça Antlaşması – 1730 Patrona Halil İsyanı), Padişah III. Ahmed ve Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa dönemidir.
- Avrupa'ya ilk geçici elçilikler gönderilmiş (Paris - Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi), 1727'de İbrahim Müteferrika ve Said Efendi ilk Türk matbaasını kurmuştur.
- Bu dönemde Tulumbacılar Ocağı, Tercüme Heyeti, çiçek aşısı ve sivil mimari gelişmiş; ancak askerî alanda hiçbir ıslahat yapılmamıştır.

1 EŞLEŞTİRME

Lale Devri şahsiyetlerini ve kurumlarını tarihsel rolleriyle eşleştiriniz.

İbrahim Paşa	28 Çelebi Mehmed	Müteferrika	Tulumbacılar
Dönemin sadrazamı	Paris Sefâretnâmesi	İlk Türk matbaası	İlk itfaiye ocağı

c 1. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa

a 2. Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi

b 3. İbrahim Müteferrika ve Said Efendi

d 4. Tulumbacılar Ocağı

a) 1720'de Paris'e geçici elçi gönderilen ve Sefâretnâme yazan devlet adamı
b) 1727'de ilk Türk-İslam matbaasını kuran kültür ve bilim insanları
c) Barış ve yenileşme siyasetine öncülük eden Lale Devri sadrazamı
d) Gerçek Davud Ağa yönetiminde kurulan ilk düzenli itfaiye teşkilatı

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Lale Devri gelişmeleriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

1718 Pasarofça	Geçici Elçilik	Çiçek Aşısı	Sivil Mimari
Dönemin başlangıcı	Paris, Viyana, Moskova	Koruyucu sağlık adımı	III. Ahmed Çeşmesi

	D	Y
Lale Devri 1718 Pasarofça Antlaşması ile başlamış, 1730 Patrona Halil İsyanı ile sona ermiştir.	✓	
Avrupa başkentlerinde ilk kalıcı (daimî) elçilikler Lale Devri'nde III. Ahmed tarafından açılmıştır.		✓
Salgın hastalıklara karşı çiçek aşısı uygulaması Lale Devri'nde yaygınlaştırılmıştır.	✓	
Sultan III. Ahmed Çeşmesi ve Sadâbâd Kasrı dönemin sivil mimari anlayışını yansıtan eserlerdir.	✓	

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Lale Devri ıslahat alanları incelendiğinde, 1718–1730 yılları arasında aşağıdaki alanların hangisinde herhangi bir yenilik yapılmamıştır?

LALE DEVRİ (1718-1730) ISLAHAT ALANLARI VE SINIRLARI

Yapılan Alanlar	Yapılmayan Alan
Diplomasi, Matbaa, Mimari, Sağlık	Askerî alanda ıslahat YOKTUR!

A) Askerî teşkilat ve ordu ıslahatı
B) Matbaacılık ve kitap basımı
C) Diplomasi ve geçici elçilikler
D) Sivil mimari ve koruyucu sağlık

4 KISA CEVAP

1727'de kurulan Müteferrika Matbaası'nda dinî kitapların basılmasına neden izin verilmemiştir ve basılan ilk eser hangisidir?

İLK TÜRK MATBAASI (1727) VE VANKULU LÜGATİ (1729)

Hattatların işsiz kalmaması için dinî eserlerin basımı kapsam dışı tutulmuştu

Tarih, coğrafya ve dil eserleri basılmış; ilk basılan kitap Vankulu Lügati olmuştur.

Hattatların işsiz kalmasını önlemek için dinî eserler hariç.

5 TABLOYU TAMAMLA

Lale Devri'nde gerçekleştirilen yenilikleri ilgili oldukları alanlara ve sonuçlarına göre tamamlayınız.

Uygulama Alanı	Yapılan Yenilik / Eser	Tarihsel Amacı veya Sonucu
Diplomasi	Paris ve Viyana'ya geçici elçilikler	Avrupa'daki bilim ve siyaseti yerinde tanıma
Kültür ve Bilim	İlk Türk Matbaası ve Tercüme Heyeti	Bilgi dolaşımını ve kitap çoğaltmayı hızlandırma
Sanayi ve Ekonomi	Yalova kâğıt, İstanbul çuha/çini atölyesi	Yerli üretimi ve matbaanın kâğıt ihtiyacını karşılama
Edebiyat ve Sanat	Şair Nedîm ve Nakkaş Levnî'nin eserleri	Mahallîleşme akımı ve minyatürde derinlik arayışı

6 SIRALAMA

Görseldeki Lale Devri'nin başlangıcından sona erişine kadar yaşanan tarihsel gelişmeleri kronolojik sıraya diziniz.

1. Pasarofça	2. Paris Elçisi	3. İlk Matbaa	4. 1730 İsyanı
1718 barış siyaseti	1720 Sefâretnâme	1727-1729 Vankulu	Patrona Halil sonu

4 İran savaşları ve lüks tüketime tepki olarak çıkan 1730 Patrona Halil İsyanı ile dönemin sona ermesi

2 1720'de Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi'nin geçici elçi olarak Paris'e gönderilmesi

3 1727'de İbrahim Müteferrika ve Said Efendi'nin ilk Türk matbaasını kurup 1729'da Vankulu Lügati'ni basması

1 1718 Pasarofça Antlaşması'nın imzalanmasıyla Batı ile barış ve diplomasi döneminin başlaması

7 EŞLEŞTİRME

Tarihsel olayları, eserleri ve kavramları doğru açıklamalarıyla eşleştiriniz.

Pasarofça 1718	Vankulu Lügati	Tercüme Heyeti	Patrona Halil
Barış dönemi açılışı	İlk basılan sözlük	Yanyalı Esad Efendi	1730 dönemin sonu

c 1. Pasarofça Antlaşması (1718)

d 2. Vankulu Lügati (1729)

b 3. Yanyalı Esad Efendi

a 4. Patrona Halil İsyanı (1730)

a) III. Ahmed'in tahttan indirilmesi ve Lale Devri'nin kapanmasıyla sonuçlanan ayaklanma

b) Doğu ve Batı eserlerini çevirmekle görevli Tercüme Heyeti'nin başkanı

c) Avusturya ve Venedik ile imzalanıp Lale Devri'ni başlatan antlaşma

d) Müteferrika Matbaası'nda basılan ilk eser olan Arapça-Türkçe sözlük

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Lale Devri'nin ünlü minyatür sanatçısı ve nakkaşı (5 harf) L E V N Î

Kâğıthane'de kurulan kasır ve mesire alanı (7 harf) S A D Â B Â D

1718–1730 dönemine adını veren zarif çiçek (4 harf) L A L E

Lale Devri'nin İstanbul Türkçesiyle şiirler yazan ünlü divan şairi (5 harf) N E D Î M

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

LALE

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Lale Devri kültür hayatında İstanbul Türkçesini ve günlük yaşamı şiirlerine taşıyan ünlü şair ile dönemin ünlü

LALE DEVRİ SANAT, EDEBİYAT VE MİMARİ HAYATI

Divan Şairi: Nedîm (Mahallîleşme) · Nakkaş: Levnî (Derinlikli Minyatür)

Kamusal mesire alanları (Sadâbâd) ve meydan çeşmeleri şehir kültürünü canlandırmıştır

A Şair: Nedîm — Nakkaş: Levnî

B Şair: Fuzûlî — Nakkaş: Matrakçı Nasuh

C Şair: Bâkî — Nakkaş: Nigârî

D Şair: Şeyh Galip — Nakkaş: Osman

10 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki kavramlarla tamamlayınız.

SANAYİ GİRİŞİMLERİ, DİPLOMASİ RAPORLARI VE KAMUSAL MEKÂN

Yalova Kâğıt İmalathanesi · Sefâretnâme (Elçi Raporu) · Sadâbâd Kasrı

Çini ve çuha (kumaş) atölyeleriyle yerli üretim desteklenmiştir.

sefâretnâme | Yalova | Sadâbâd | tersane

1. Müteferrika Matbaası'nın kâğıt ihtiyacını karşılamak üzere Yalova şehrinde kâğıt imalathanesi açılmıştır.
2. Elçilerin gittikleri ülkelerdeki gözlemlerini sundukları diplomatik raporlara sefâretnâme adı verilir.
3. İstanbul Kâğıthane'de inşa edilen kasırlar ve kamusal mesire alanı Sadâbâd adıyla tanınmıştır.

11 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Lale Devri'nin devlet ve toplum hayatına etkileriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Osmanlı topraklarında gayrimüslim azınlıklar Türklerden daha önce kendi matbaalarını kurmuşlardır.	✓	
1730 Patrona Halil İsyanı sırasında isyancılar Müteferrika Matbaası'nı yakarak tamamen yok etmiştir.		✓
Lale Devri'nde klasik dinî mimarinin yanında çeşme, kasır ve kütüphane gibi sivil mimari öne çıkmıştır.	✓	
İran savaşlarındaki başarısızlıklar ve ağır vergiler Patrona Halil İsyanı'nın çıkmasında etkili olmuştur.	✓	

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Lale Devri'nin Osmanlı modernleşmesinde başlattığı zihniyet değişimini ve dönemin neden bir isyanla kapandığını kısaca değerlendiriniz.

Batı bilim ve kültür kurumları (matbaa, elçilik) örnek alınmış.